

Liefde

De sociale leer van de Kerk

De sociale leer van de Kerk

Het evangelie roept ons op om ons in te zetten voor onze naasten. Maar hoe weet je nu wat er gedaan moet worden, zeker in een wereld die steeds complexer geworden is? Steeds meer mensen ontdekken dat de sociale leer van de Kerk helpt bij het vinden van antwoorden op deze vragen.

De sociale leer van de Kerk is ontstaan als een antwoord op concrete problemen in de samenleving tijdens de industrialisatie eind 19e eeuw. Vanaf dat moment is de sociale leer steeds verder uitgewerkt.

Het belangrijkste uitgangspunt van de katholieke sociale leer is de menselijke persoon. De mens is het beeld van God (*Gen. 1, 27*). Daarom komt iedere mens een waardigheid toe, die je als persoon nooit verliest.

De sociale leer van de Kerk is ten diepste verbonden met onze roeping en met het vieren van de sacramenten. We worden gevoed door de sacramenten om onze band met Christus te versterken en om te getuigen van Gods liefde in woord en daad. Die liefde is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt.

De katholieke sociale leer is in 2004 samengevat in het 'Compendium van de sociale leer van de Kerk' (ISBN 978-90-6858-782-1).

Over de liefde

Paus Benedictus XVI schrijft: “voor de Kerk is de liefde alles” (*‘Caritas in Veritate’, nr. 2*). “Alles komt voort uit Gods liefde, alles wordt erdoor gevormd en alles is erop gericht.” De paus wijst naar de liefde die Jezus Christus bezielde en waarvan Christus getuigde met zijn leven, dood en verrijzenis. God heeft deze liefde in het hart van de mens gelegd. Het is de roeping van mensen om krachtens deze liefde hun medemens lief te hebben. Liefde-in-waarheid is niet sentimenteel en niet gereduceerd tot emotie, maar geeft inhoud aan sociale verantwoordelijkheid en vormt het geweten van de mens. Deze liefde is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt.

Wanneer in de sociale leer gesproken wordt over verantwoordelijkheid en verplichting, dan komt dat voort uit

de liefde die nauw samenhangt met de voornaamste geboden die de Heer ons heeft voorgehouden, namelijk “Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” (*Mt. 22, 36-40*). Het gaat in de sociale leer van de Kerk, in ons sociaal en diaconaal handelen, om ‘een beschaving van liefde’ gebaseerd op het liefdesgebod van de Heer: “Dit is mijn gebod dat gij elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad” (*Joh. 15, 12*).

De liefde geeft inhoud aan de persoonlijke relatie tot God en tot de naaste; ze vormt het principe niet alleen van microbetrekkingen (in vriendschap, familie en kleine groepen), maar ook van macrobetrekkingen (sociale, economische en politieke verbanden) (*‘Caritas in Veritate’, nr. 2*).

Moreel kompas

In de encycliek 'Deus caritas est' (God is liefde) schrijft paus Benedictus XVI dat de liefde altijd nodig zal zijn, ook in de meest rechtvaardige samenleving. De dienst van de liefde wordt nooit overbodig en hoort bij het wezen van de mens. Volgens de katholieke sociale leer is de liefde nodig voor een waarachtige ontwikkeling van de wereld die alle mensen ten goede komt. De sociale leer geeft geen directe technische oplossingen aan de politiek en de samenleving. Het is de zending van de Kerk om vooral de waarheid van de liefde te verkondigen, ten gunste van een samenleving die recht doet aan de mens en aan zijn waardigheid en roeping.

"Er zal altijd leed zijn dat om troost en hulp vraagt [...] Er zullen ook altijd situaties van materiële nood zijn, waarbij hulp in de zin van concrete naastenliefde nodig is" (*'Deus caritas est', nr. 28b*).

Paus Benedictus zegt concreet met betrekking tot de economie dat de liefde tot het wezen van de economie behoort. De economie is een menselijke activiteit en moet, juist omdat het menselijk is, vanuit een moreel gezichtspunt gestructureerd worden met de liefde als kompas (*'Caritas in veritate', nr. 36*). Een waarlijk menselijke economie moet het principe van onbaatzuchtigheid ruimte geven (*'Caritas in veritate', nr. 34*).

De katholieke sociale leer benadrukt dat echte menselijke relaties ook binnen de economische bedrijvigheid geleefd kunnen worden en niet alleen daarbuiten of daarna. In liefde, vriendschap en gemeenschap, in solidariteit en wederkerigheid.

De Bijbel

In de Bijbel wordt veel over liefde gesproken. God is liefde (*1 Joh. 4, 16*). Hij heeft de mens geschapen naar zijn beeld (*Gen. 1, 27*). Het is de levensopdracht van iedere mens om gehoor te geven aan de roepstem van God die ons het eerst heeft liefgehad. In de geschiedenis van God en mens is liefde fundamenteel: "Gij moet de Heer uw God beminnen met heel uw hart, met heel uw ziel en heel uw kracht" (*Deut. 6, 5*). "Bemin uw naaste als uzelf" (*Lev. 19, 18*).

Mensen schieten in liefde tekort. God is bereid tot vergevende liefde: "De Heer is steeds barmhartig, zijn genade onbepert" (*ps. 130, 7*).

Het Nieuwe Testament verkondigt Jezus Christus als de mensgeworden liefde van God: "Zozeer heeft God

de wereld liefgehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven [...] niet om te oordelen, maar opdat de wereld door Hem zou worden gered" (*Joh. 3, 16-17*).

De liefde van Christus vraagt antwoord. Toen Jezus zijn leerlingen de voeten wuste bij het laatste avondmaal, zei Hij: "Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gij zoudt doen zoals Ik u gedaan heb" (*Joh. 13, 15*).

"God liefhebben en je naaste liefhebben als jezelf [...] er is geen voornamer gebod dan deze twee" (*Mc. 12, 29-31*). Liefde tot Christus en tot de medemens horen concreet bij elkaar: "al wat gij gedaan hebt voor de minsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan" (*Mt. 25, 40*). Paulus zegt: "als ik de liefde niet heb, ben ik niets" (*1 Kor. 13, 3*).

Liefde bewijzen aan weduwen en wezen, aan gevangenen, aan zieken en alle soorten noodlijdenden, behoort evenzeer tot het wezen van de Kerk als de dienst van de sacramenten en de verkondiging van het evangelie. De Kerk kan de liefdadigheid evenmin verwaarlozen als de sacramenten en het Woord. (*Benedictus XVI, encycliek 'Deus caritas est', nr. 22*)

Vrienden, laten wij elkander liefhebben, want de liefde komt van God. Iedereen die liefheeft is een kind van God, en kent God. De mens zonder liefde kent God niet, want God is liefde. En de liefde die God is, heeft zich onder ons geopenbaard doordat Hij zijn enige Zoon in de wereld gezonden heeft, om ons het leven te brengen. (*1 Joh. 4, 7-9*)

Jezus leert ons dat de fundamentele wet van de menselijke volmaaktheid, en dus van de omvorming van de wereld, het nieuwe gebod van de liefde is. (*Vgl. Mt. 22, 40; Joh. 15, 12; Kol. 3, 14; Jak. 2, 8*)

Persoonlijk gedrag is ten volle menselijk wanneer het voorkomt uit liefde, wanneer het liefde betoont en gericht is op liefde. Deze waarheid geldt ook in de sociale sfeer: christenen moeten diep overtuigde getuigen hiervan zijn, en zij moeten met hun leven tonen dat de liefde de enige kracht is (*vgl. 1 Kor. 12, 31 - 14, 1*) die kan leiden tot persoonlijke en sociale volmaaktheid en die de maatschappij kan oriënteren in de richting van het goede. (*'Compendium van de sociale leer van de Kerk', nr. 580*)

Geloofwaardigheid

God legt liefde in ons hart. We worden geroepen die liefde te verbreiden en netten van naastenliefde te knopen. Die liefde, die méér is dan emotie of gevoel, is de rode draad die door de sociale leer van de Kerk loopt. Het is een liefde met verantwoordelijkheid en verplichting, die het geweten vormt van de mens, en die nauw samenhangt met de twee voornaamste geboden die de Heer ons heeft voorgehouden: “Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” (*Mt. 22, 36-40*).

In de Jakobusbrief lezen we: “Broeders, wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? Kan zo’n geloof hem soms redden? Stel dat een broeder of zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iemand van u zou zeggen: ‘Geluk ermee! Houd u warm en eet maar goed,’ en hij zou niets doen om in hun stoffelijke nood te voorzien - wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, zonder zich in daden te uiten, dood” (*Jak. 2, 14-17*).

De dienst aan de naaste is een onmisbare uiting van ons geloof en heeft alles te maken met geloofwaardigheid!

Bisschop Van den Hende

Foto's: R. Mangold (p. 1), bisdom van Breda (p. 6-7)

Een uitgave van het bisdom van Breda
I www.bisdombreda.nl
E secretariaat@bisdombreda.nl
T 076 5223444

Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door Skanfonds.

www.bisdombreda.nl
www.bisdomrotterdam.nl

€0,10